

מסורת הש"ס

(א) וכלם פ"ב מ"ב, (ב) נדה נח: ע"ה, (ג) [תוספתא דלני"ב רפ"ט], (ד) [לעיל מב:], (ה) לקמן סח., (ו) [כחב הכ"י סי' מג סוף ד"ה ועל מ"ש רבינו ואפי' נחתך וכו' ואפשר דלא היו גרים אלא לישנא קמא בלבד כמו בטומי דידן דלית ביה לישנא בתראה עכ"ל], (ז) [לעיל מב:], (ח) [ז"ל עד], (ט) [שמי פרשה ז], (י) [נדרים יד, ט] [בגין שבגרים הפחותים כו' פ"ל מהר"מ], (יג) [דף קכד:], (יד) [ז"ל חורב, ט] [שם נ"ג], (טו) [שם כו, א], (טז) [ז"ל ו' שעות], (יז) [נתיב מתי כרכות כו: ד"ה איבעיא לכו],

גליון הש"ס

גמ' כל שיעורי הבמים וכו'. עיין לעיל מו ע"ה מתי ד"ה עד: תוב' ד"ה שיעור וכו' ד"ה יחיד: עיין לקמן דף עב ע"כ מתי ד"ה בשעת:

הגהות הב"ח

(א) תוב' ד"ה שיעור וכו' מלכא ראשונה ואי יחדו מה לי כללי ומינה ועוד נמחק:

מוסף רש"י

אבל ניקב טריפה. ולקמן מפרש ניקב בעליו מוקם שהוא עבה, אבל בקולשה כשרה (ע"ה חותך מעובר שבמעיה. והנה החתיכה בתוכה, מותר באכילה. בשעתיה, כדילף בגמרא מכל צבהמה תאכלו [קטן חו.], מן הטחול ומן הכליות. של צבהמה עממה, אסור באכילה. ואע"פ שהינו צבהמה לא הותר בשעתיה, להי נקט טחול וכליות משום דמדי דלא מיערפא הוא (סו.).

עד לוג. שיעור זה ניתן לשצרי כלים שלא היה תחלתו אלא עד לוג דאם היה תחלתו יותר מלוג אזוהי שיעור שצרי צרכיית הלוג כדלקמן: **מלוג עד סאה.** כלי שהיה תחלתו יותר מלוג כגון שנים או שלשה לוגין או יותר ^(א) על סאה שיעור שצרי צרכיית הלוג: **סאה כלמעה.** ושיעור שצרי בחלי לוג כדלקמן: **סאתים כלמעה.** ושיעור שצרי בתורת כהניס) ובמסכת כלים (פ"ב מ"ב) בלוג שלם: **והפניה לוג כלמטה כו'.** אלתא צכולהו עד ועד בכלל: **הסם לחומרא.** משום הכי אמרינן צבו עד ועד בכלל דלזלינן לחומרא דמטמינן לשצרים צשיעור זוטא אבל כסלע וכאיקר דרצ נחמן אי הוה אמרינן צבו עד ועד בכלל הוי קולא לאכצורה ואשמועינן רב נחמן דכל היכא דקתני עד זיל ציה לחומרא ואי עד ועד בכלל קולא היא אימא עד ולא עד בכלל: כל **שיעורים של חכמים להחמיר.** אי מלומס חומרא הוא שערניהו מלומס ואי מלומס קולא שערניהו צשוחק: **חוז מכגרים של כסמים.** ששינו צנדה (דף נח:) דהרואה כחם של דם צצגדה כגרים טמא דמסקפין לה צדם נדה אע"ג דכי משערת ליה צמלומס חומרא הוי לא היא טמאה אלא ציותר מכגרים אבל כגרים עצמו מחוקין ליה צדם מאכלות ודיינו להקל דאע"ג דכגרים שעורו צעינן כגרים ועוד והכי תניא צהרואה כחם(שם נח:) וטעמא משום

דכתמים עצמן דרצנן דמדלוריתא ^(א) דהא וצבה צצצורה: **דיקא נמי.** דהא דקתני לוג כלמטה סאה כלמטה משום חומרא הוא ולאו דנימא נמי צמקום קולא עד ועד בכלל: **דקסני עלה דהיא.** דחצל היוצא חמשה טפחים כלמעה טמא דעד דקתני עד חמשה טהור ולא עד בכלל: **עשרה כלמטה.** דהאי עד דקתני ועד עשרה טמא ועד בכלל קאמר אלתא צתר חומרא איל: **חוסף מעובר.** צצמעי הצהמה ולא יצא מתוכה: **מוסר.** סאצר צאכילה וניתר צשחיתמה כעובר עצמו וטעמא מפרש צצהמה המקשה (לקמן סט.) מכל צצהמה תאכלו: ^(א) **מן הטחול ומן הכליות.** של צבהמה אם נחתך מהם אף על פי של היוצא החתיכה מתוכה אסור צאכילה משום אצר מן החי והתם קא יליף טעמא מאותה תאכלו) שלמה ולא חסרה כלומר כשהיא שלמה הוא דקאמינא לך כל צבהמה תאכלו להמיר דבר אחר צצגופה אבל כשהיא חסרה דהנמלא בתוכה מחסרונה הוא לא שרינא לך כל צבהמה דהיינו הנמלא צה. ומכל מקום שמעינן מינה דהיא עצמה שריא אף על גב דנחתך מן הטחול ואין חיתוך בלא נקצ דכל נקצ משום חיתוך הוא: **הוא הדין דצהמה נמי אפיסא.** דחמיר ניקב ונחתך מניטל לגמרי של יד הנקצ הוא הולך ומוסף מכלאז והחולי רצ צגופה: **אידי דסנא רישא מוסר.** צצחתיכה עצמה דליצטרך לאשמועינן דלאו אצר מן החי הוא תנא איסורא דסיפא נמי צצחתיכה: **נקסה צבוליא.** כגון מליא מוגלא: **צבוליא אחס.** וכ"ש צצחתיך: למקום

צה יחוד והא דתנן צמסכת כלים פרק י"ג (מ"ה) מחט שניטל ^(א) חודה או עוקצה טהורה ואם התקינה למיתות טמאה לאו יחוד צעלמא קאמר אלא שעשה שום תיקון אבל היכא דהוי מנא לענין טומאה ע"י יחוד לענין טומאה ע"י יחוד לא תינזק דהיינו דאכתי לא מימלך עליה אפילו הכי מותר לטלטלה הואיל וראויה להיות כלי ע"י יחוד ומיהו קשה מההיא דאמר צפרק צמה אשה יואלה (שבת דף נח:) העושה זגין למכתשת ולעריסה ולמתפלת מיתוקות יש להם עיגבל טמאים אין להם עיגבל טהורים נטלו עיגבליהן עדיין טומאתן עליהם ומפרש ^(א) ר' יוסי צר' חנינא הואיל וראוי להקישו ע"ג כלי חרס רצי יוחנן אמר הואיל וראוי לגמוע צו מים למינוק אלתא צראויות צעלמא בלא יחוד מקבל טומאה אע"פ שלא יחדו לגמוע דעל כרחק בלא יחוד מיירי מדפליג עלה ר' יוסי צר' חנינא ולא מטמא משום גימוע צבעינן מעין מלאכה ראשונה ^(ב) ועוד אי יחדו מה לי לא היה לו עיגבל מעולם מה לי היה לו עיגבל ויטל ועוד מדפריך עליה ורבי יוחנן לא צעי מעין מלאכה ראשונה והא תניא יכול כפה סאה וישב עליה כו' וא"ר אלעזר אומרים צמדרכות עמוד ונעשה מלאכתנו ואין אומרים צטמא מת עמוד ונעשה מלאכתנו ורבי יוחנן אמר אף אומר צטמא מת עמוד ונעשה מלאכתנו והיא ע"כ בלא יחוד דומיא דכפה סאה וישב עליה דליירי כשלא יחדו לישיבה דממעט ליה מדכתיב אשר ישב עליו הזב מי שמיחד לישיבה ילא זה שצאומרין לו עמוד ונעשה מלאכתנו וי"ל דאשני גצי זגין דקיין שגם הדיוט יכול להחזיר העיגבל דקאמר התם אית לן למימר דחצי כלי ע"י דבר מונע צעדין ראוי לגמוע קודם חזרת עיגבל ואפילו בלא יחוד ולמ"ד הואיל וראוי להקישו על גבי כלי חרס ניחא ממה נפשך אי צעלמא צעי מעין מלאכה ראשונה הכא נמי לא מהני לגמוע מים דהיינו מלאכה אחרת ואפילו את"ל דצעלמא טמא בלא יחוד הכא שעומד למלאכה ראשונה ע"י חזרת העיגבל אי לא דראוי להקישו לא הוי טמא ולא סגי ליה צגימוע מים דהוי כמו עמוד ונעשה מלאכתנו: **התם לחומרא.** השתא חזר צו מכל מה שמיך והוי כמו אלא:

כל שיעורי חכמים לחומרא. וא"ת צפרק תפלת השחר (ברכות דף כו.) דקאמר רבי יהודה עד ד' שעות וצעי בגמרא ^(א) אי עד ועד בכלל אי לא עד ועד בכלל ופשיט דעד ועד בכלל דומיא דההיא דקאמר רבי יהודה גצי תפלת המוספים עד ח' ^(א) ו' שעות דהוי עד ועד בכלל כדמוכה התם ודיינו קולא שיכול להמתין ולהתפלל עד סוף ארצו וי"ל דאיכא נמי חומרא דלא אמרינן עבר זמנו וחייב עדיין להתפלל כל שעה צריצית וא"ת והיכי פשיט ליה דעד ארצו שעות מתפלת המוספין דלמא האז עד ועד בכלל והאי עד ולא עד בכלל דקאמר הכא גצי ההיא דחצל היוצא מן המטה דחמשה כלמעה ועשרה כלמטה וי"ל דאחי הכא דשניהם שוים דתריירו לחומרא ^(א):

אלו טרפות פרק שלישי חולין

נה.

שיעורין בכדי סיכת קטן ועד זאב. אכל אם היה תחלתו יותר מלוג צעינן שיעור גדול לשצרים יותר מכדי סיכת קטן ואפילו יחדו צטלה דעמו אכל כל אדם ואין יחדו יחוד דאין דרך ליחד צצרים הצאים מכלי גדול לצורך סיכת קטן וכן נראה ^(א) דע"י יחוד מיירי הכא דהיאך יקבלו צצרים טומאה אם לא ע"י יחוד הא אמרינן צסוף המצניע (שבת נה:) דכלי חרס צניקב צמוציא זית טהור מלקבל צו זימים ועדיין כלי הוא לקבל צו רמונים ושם פירש צקונטרס כלומר טהור הוא מלקבל טומאה עוד משום סתם כלי חרס צשיעורו צזימים וגם אם היתה עליו טומאה נטהר ועדיין כלי הוא לקבל צו רמונים שאם יחדו צזו לרמונים מקבל טומאה מכאן ולהצא או אם מתחלה היה מיוחד לרמונים לא נטהר אלתא צעינן יחוד וא"ת דתנא צצוספתא דכלים צצלהי פרק מחט וצצעת שולי המחצין ושולי הפחתין וקרקרות הכלים ודופנותיהם [נמאוריין] אין ממלאין צכן ואין מקדשין צכן ואין מוין מתי וכו' שפן ועשה מתי כלים מקצלין טומאה מכאן ולהצא דצרי ר' מאיר ותכ"ל כל כלי חרס שטרה שעה אחת שזב אין לו טומאה לעולם ואי צעינן יחוד לקבל צו רמונים כשניקב צמוציא זית הא מיד כשניקב נטהר וכשיחדו לרמונים אחר כך אין יקבל טומאה מכאן ולהצא אבל אי לא צעינן יחוד אמי שפיר דלא נטהר כל זמן שהוא ראוי למקום

לרמונים וי"ל דההיא דתוספתא מיירי צצלא חזי על ידי יחוד צלי מיקון ^(א) ולהכי צצרים הפחותין מכשיעור המפורש כאן צצשעמתי דצחמת גריעומא לא מהני יחוד אבל היכא דלא צצי מיקון דאין מחוסר אלא יחוד לא אמרן דקיין שטייה שזב לא יקבל טומאה לעולם והא דתנן צמסכת כלים (פ"ה מ"ח) חתכו חוליות פחות מחרצבה טפחים טהור מירחו צצריט מקבל טומאה משיסיקו לאפות צו סופגין ^(א) משמע דאתא ציה טומאה ע"י תקון שאני התם דחשיב כלי גמור ע"י שנעשה אחר כך שלם כמתחילה ע"י תקון אבל צצרים קטינים אי נחשבים להיות עוד כלים ע"י שום תקון וא"ת לפי מה שפירש דלא מהני ראויות לשצרים לקבל טומאה עד שיחד הא צפרק כל הכלים (שבת דף קד:) פליגי ר"מ ור' יהודה צכלי שגשצר צצבת וראוי למלאכה אחרת לענין טלטול דר' יהודה אוסר לטלטל משום נולד ור"מ שרי דלית ליה נולד אבל כ"ע מודו שאם נשצר מערב צצבת דלא הוי נולד ושירי לטלטולי צצבת הואיל וראוי למלאכה אחרת אלתא מנא הוא לענין צצבת ואם כן לענין טומאה נמי מנא הוא דלאמר רצא צפרק כל הכלים (שם דף קג.) גצי מחט של יד מדלענין טומאה לאו מנא הוא לענין צצבת נמי לאו מנא הוא ועוד מוכח התם ^(א) דלא צעינן יחוד לענין צצבת גצי רצא דליחוס מסיפיה צצנינא ואתא שזמיה ושקל חספא וקא מכפר ליה ומפרש טעמא משום דאילו הוה צצחר חזי לאיכסוי ציה מנא וי"ל דלעולם צעינן יחוד לענין טומאה והא דקאמר רצא מדלענין טומאה לאו מנא הוא היינו אפילו ע"י יחוד דקיין דניטל ^(א) חודה או עוקקה לא מהני צה יחוד והא דתנן טהורה ואם התקינה למיתות טמאה לאו יחוד צעלמא קאמר אלא שעשה שום תיקון אבל היכא דהוי מנא לענין טומאה ע"י יחוד לענין טומאה ע"י יחוד לא תינזק דהיינו דאכתי לא מימלך עליה אפילו הכי מותר לטלטלה הואיל וראויה להיות כלי ע"י יחוד ומיהו קשה מההיא דאמר צפרק צמה אשה יואלה (שבת דף נח:) העושה זגין למכתשת ולעריסה ולמתפלת מיתוקות יש להם עיגבל טמאים אין להם עיגבל טהורים נטלו עיגבליהן עדיין טומאתן עליהם ומפרש ^(א) ר' יוסי צר' חנינא הואיל וראוי להקישו ע"ג כלי חרס רצי יוחנן אמר הואיל וראוי לגמוע צו מים למינוק אלתא צראויות צעלמא בלא יחוד מקבל טומאה אע"פ שלא יחדו לגמוע דעל כרחק בלא יחוד מיירי מדפליג עלה ר' יוסי צר' חנינא ולא מטמא משום גימוע צבעינן מעין מלאכה ראשונה ^(ב) ועוד אי יחדו מה לי לא היה לו עיגבל מעולם מה לי היה לו עיגבל ויטל ועוד מדפריך עליה ורבי יוחנן לא צעי מעין מלאכה ראשונה והא תניא יכול כפה סאה וישב עליה כו' וא"ר אלעזר אומרים צמדרכות עמוד ונעשה מלאכתנו ואין אומרים צטמא מת עמוד ונעשה מלאכתנו ורבי יוחנן אמר אף אומר צטמא מת עמוד ונעשה מלאכתנו והיא ע"כ בלא יחוד דומיא דכפה סאה וישב עליה דליירי כשלא יחדו לישיבה דממעט ליה מדכתיב אשר ישב עליו הזב מי שמיחד לישיבה ילא זה שצאומרין לו עמוד ונעשה מלאכתנו וי"ל דאשני גצי זגין דקיין שגם הדיוט יכול להחזיר העיגבל דקאמר התם אית לן למימר דחצי כלי ע"י דבר מונע צעדין ראוי לגמוע קודם חזרת עיגבל ואפילו בלא יחוד ולמ"ד הואיל וראוי להקישו על גבי כלי חרס ניחא ממה נפשך אי צעלמא צעי מעין מלאכה ראשונה הכא נמי לא מהני לגמוע מים דהיינו מלאכה אחרת ואפילו את"ל דצעלמא טמא בלא יחוד הכא שעומד למלאכה ראשונה ע"י חזרת העיגבל אי לא דראוי להקישו לא הוי טמא ולא סגי ליה צגימוע מים דהוי כמו עמוד ונעשה מלאכתנו: **התם לחומרא.** השתא חזר צו מכל מה שמיך והוי כמו אלא:

כל שיעורי חכמים לחומרא. וא"ת צפרק תפלת השחר (ברכות דף כו.) דקאמר רבי יהודה עד ד' שעות וצעי בגמרא ^(א) אי עד ועד בכלל אי לא עד ועד בכלל ופשיט דעד ועד בכלל דומיא דההיא דקאמר רבי יהודה גצי תפלת המוספים עד ח' ^(א) ו' שעות דהוי עד ועד בכלל כדמוכה התם ודיינו קולא שיכול להמתין ולהתפלל עד סוף ארצו וי"ל דאיכא נמי חומרא דלא אמרינן עבר זמנו וחייב עדיין להתפלל כל שעה צריצית וא"ת והיכי פשיט ליה דעד ארצו שעות מתפלת המוספין דלמא האז עד ועד בכלל והאי עד ולא עד בכלל דקאמר הכא גצי ההיא דחצל היוצא מן המטה דחמשה כלמעה ועשרה כלמטה וי"ל דאחי הכא דשניהם שוים דתריירו לחומרא ^(א):

והרי

עין משפט נר מצוה

ר א ב מ"י פ"ח מהל' שחיטה הלכה כו סמג עשין סג כו"ט ע"ד י"ד סי' מז סעי' צ:

שיטה מקובצת

א) דאם היה תחלתו יותר מלוג בעינן שיעור גדול יותר לשבריו יותר מכדי סיכת קטן מלוג ועד סאה כן נמצא בס"י: [ב] מותר אבר באכילה וניתר: [ג] לאפות בו סופגין דמשמע: [ד] גבי תפלת המוספין עד שבע שעות:

רבינו גרשום

עד לוג כו אם היה טמא אפי' החזיק לוג עד שלא נשבר וצניחו מחזיק בכדי סיכת קטן טמא: מאי לאו לוג כלמטה כלומר אפי' החזיק לוג קודם שנשבר שעורו בכדי סיכת קטן השבר וטמא ור"מ עד ועד בכלל. לא לוג כלמעה כלומר אפי' החזיק קטן: מלוג ועד סאה נשבר כמחזיק יותר מלוג ואינו טמא השבר בכדי סיכת קטן: מלוג ועד סאה ברביעית. כלומר אפי' החזיק סאה קודם שנשבר דיו השבר ברביעית ואם מחזיק ברביעית טמא דעדיין חשוב: (כלומר) לוג. כלומר סאה כלמטה. כלומר כפחות מסאה ור"מ עד ועד בכלל: לא סאה כלמעה. כלומר דאם מחזיק סאה לא ידיו לשבר ברביעית דאי אנו מחזיק יותר מרביעית אינו טמא: מסאה ועד סאתים בחצי לוג. כלומר דאפי' מחזיק סאתים עד שלא נשבר ונשטא והשבר מחזיק חצי לוג חשבו כלי וטמא דאפי' לאו סאתים כלמטה דאפי' מחזיק סאתים כפחות מסאתים דיו לשבר בחצי לוג: סאתים כלמעה דאי מחזיק סאתים לא דיו לשבר בחצי לוג דעד ולא עד בכלל. והנתיב לוג כלמטה כו' כלומר ור"מ עד ועד בכלל: אבל ההוא [לחומרא] אבל אי אמרינן כסלע כפחות מכסלע כאסר (יותר) כפחות מכאסר והו לקולא מסיבות דיו אסרינן כסלע יותר מכגרים כו: חוץ מכגרים של כתמים להקל כלומר דאמרינן אם ראתה כתם כגרים כפחות מכגרים דאם אינה רואה יותר מחדשה אינה טמאה: ונתיב נמי הכי כלומר דלחומרא חמשה כלמעה כלומר דפחות מחמשה טהור ולא אמרינן חמשה כלמטה אלא כלמעה וטמא עשרה כלמטה. כלומר הא דאמרינן יותר מעשרה טהור לא אמרינן דעשרה כלמעה אלא כלמטה לחומרא: הני הוא דאסירא דרמי לניקב וקאמרינן דהבתמה כשרה. וכיצד אבדנו ניקב טרפה: במקום חזירי עד הלבן: ולית ניקב הטחול טריפה: